

**TÁRSADALOMTUDOMÁNYI KUTATÓKÖZPONT
KISEBBSÉGGKUTATÓ INTÉZET**

1014 Budapest, Országház u. 30.; 1250 Budapest, Pf. 20.

Tel.: 224-6790, fax: 224-6791

E-mail: kisebbsegkutato@tk.mta.hu; honlap: <http://kisebbsegkutato.tk.mta.hu>

AZ INTÉZET 2017. ÉVI TUDOMÁNYOS TERVE

Az intézet 2017. évi munkatervében megjelölt feladatok szervesen kapcsolódnak az intézet 2016-2019 közötti periódusra szóló, középtávú fejlesztési tervében foglaltakhoz, illetőleg a 2013-ban kijelölt, a kisebbségi kompetenciákra, valamint az interdiszciplináris identitáspolitikai kutatásokra összpontosító új kutatási irányokhoz, továbbá a hazai és nemzetközi együttműködési programokhoz. A végleges kutatási programot jelentős mértékben befolyásolhatják a pályázati eredmények, a hazai megbízások, valamint a nemzetközi együttműködésben kínálgató egyéb lehetőségek. Az év folyamán lezárul az ENSZ által támogatott migrációs kutatás, valamint újabb adatfelvételre kerül sor a külföldön élő magyarok körében. Szintén a migráció témája köré szerveződnek azok a H2020 pályázatok, amelyekhez az intézet munkatársai partnerként csatlakoztak. Az idén beadandó NKFIH pályázatok pedig a romák társadalmi mobilitását, valamint a kisebbségi magyar közösségek történetét és társadalmi-gazdasági helyzetét érintik. A honlap tartalomfejlesztése, a Digitális Olvasószoba folyamatos bővítése mellett 2017-ben is rendszeres, nyilvános szakmai rendezvények kerülnek megrendezésre, amelyek mellett, az intézet égisze alatt a 2014-ben újraindított Regio című online és lektorált folyóirat továbbra is megjelenik.

Az alábbi főbb kutatási témákon belül a következő projekteket tervezzük:

I. Identitáspolitikai tárgyú kutatások

A Társadalmi konfliktusokra adott identitáspolitikai válaszok az európai, nemzeti és lokális szintek viszonylatában című kutatásban a menekültekkel való szolidaritás és az európai civil társadalom címmel folytatódnak a témában született nemzetközi kutatási és publikációs együttműködések, hangsúlyt helyezve a jólékonyság morális és politikai aspektusaira, reflexív formáira, a segítők önpozicionálására a menekültekkel való szolidaritás fényében, továbbá az együttérzés és más érzelmi reakciók társadalmi hatásaira. A Humboldt Egyetem Institut für Migrations- und Integrationsforschung-gal közösen tervezett kisebb kutatás pedig arra keresi a választ, hogy az EU-n belül vándorló emberek hogyan viszonyulnak az Európán kívülről érkezőkhöz és azokhoz a politikai, továbbá civil társadalmi folyamatokhoz, amelyek ezt a jelenséget körülveszik. A korábbi, az angliai magyarokra vonatkozó adatfelvétel kiegészül Németországban élő magyarokkal, illetve a témával, lehetőséget adva ezeknek az adatoknak a németországi lengyelekkel kapcsolatos adatfelvétellel való összevetésére is. Lezárulnak a Székely zászló mint a regionális székely azonosságtudat tárgyasulása című, valamint a moldovai identitáskategóriákat feltáró kutatások.

II. Kisebbségi kompetenciák című kutatás keretében zajló kutatások

Az iskola nem sziget. Oktatási és társadalmi reziliencia multietnikus környezetben című, az NKFIH által támogatott kutatás célja megvizsgálni azt, hogy milyen intézményen belüli és kívüli, a közvetlen és a tágabb társadalmi környezeti okai vannak annak, hogy egy iskola eredményes tud lenni az ismeretek és kompetenciák átadásában, az alacsony státusú diákok

társadalmi mobilitásának előmozdításában, különböző társadalmi helyzetű gyerekek és szülők együttműködésének megteremtésében, különös tekintettel a roma és többségi gyerekek közötti viszonyra. A kutatás keretében idén egyrészt a reziliens iskolák statisztikai jellemezőinek leírására, másrészt a terepmunkák előkészítésére kerül sor.

A kisebbségi civil-nonprofit szervezetek működési sajátosságai című doktori kutatás magyarországi, romániai és szlovákiai kisebbségi szervezetek összehasonlító vizsgálatát végzi Pécsen, Kassán és Temesváron. Az év folyamán körükben kérdőíves adatfelvételre és a pályázati forrásaik feldolgozására kerül sor. Befejeződik A szlovákiai pedagógusképzés hasznosulása című doktori kutatás.

III. Bevándorlókkal, migrációval kapcsolatos kutatások

Az év első felében lezárul az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága (UNHCR) által támogatott Menekültek, oltalmazottak és hontalanok társadalmi integrációja Magyarországon című kutatás, amely a Magyarországon élő, 2011 óta elismert menekültek, oltalmazottak és hontalanok társadalmi beilleszkedését vizsgálta. A 2016-ban lefolytatott, a magyarországi kivándorlást jellemző stratégiákat és mintázatokat feltáró Menjek/maradjak - Magyarok külföldön című kutatás folytatásaként ismételt online adatfelvételre kerül sor a külföldön élő magyarok körében. Lezárul a Kínai a családban. Magyar-kínai viszonyok Magyarországon című OTKA kutatás.

IV. A kisebbségi magyar közösségek történetére vonatkozó kutatások

A Kisebbségi magyar közösségek a 20. században (történeti források és kronológiák) című OTKA projekt célja, hogy a kisebbségi magyar közösségek történetére vonatkozólag, egységes módszertannal pótolja az alap kutatásokban meglévő hiányokat a források és kronológiák tekintetében, megalapozva ezzel az összefoglaló szintézisek, monográfiák megszületését. Az év folyamán befejezni és megjelentetni tervezett kéziratok elsősorban a romániai és a csehszlovákiai magyar kisebbségek két világháború közötti történetére koncentrálnak, illetve megtörténik a kárpátaljai kolhozosítás 1945-48 közötti történetének a feldolgozása is. A Székelyföld történetével kapcsolatban meginduló kutatás főként a székely önkép-konstrukciók elemzését tűzi ki célul. Megjelenik a romániai magyarság 1989 utáni helyzetére vonatkozó társadalomtudományi ismereteket összefoglaló tanulmánykötet a Károli Gáspár Egyetemen és a kolozsvári Kisebbségkutató Intézettel közösen folytatott kutatás eredményeként. Befejeződik a vajdasági magyarok 1945-1991 közötti társadalomrajzáról szóló doktori kutatás.

A Magyar-román diplomáciai kapcsolatok Bethlen István miniszterelnöksége idején című OTKA kutatás utolsó évében kéziratok elkészítése mellett folytatódik a forrásfeltárás és digitalizálás a bukaresti és a berlini külügyi levéltárakban, illetve a gyulafehérvári püspöki levéltárban. A kutatás célja egy forráskiadvány összeállítása arról, hogy Bethlen István miniszterelnöksége idején, a kisebbségi kérdés hogyan jelent meg a két állam közötti diplomáciai kapcsolatokban.

A nyugati és különösen az amerikai magyarsággal, az emigrációval kapcsolatban elkészül a New York-i székhelyű Hungarian Human Rights Foundation (HHRF) történetét feldolgozó tanulmánykötet.

V. Roma tárgyú kutatások

A Lokális elszigeteltségben, avagy a helyi programok miért nem válnak országos mintává? című kutatás lezárásra kerül, és egy szerkesztett, elemzésből és a főbb helyi szereplőkkel készített interjúkból álló kötet kiadása van tervben. A TK Intézetközi Kutatócsoport által megkezdett, Roma közösségek kutatása modern módszertani alapokon a 21. században című kutatás keretében a módszertani eszközök kidolgozása után empirikus adatfelvételre kerül sor. Megtörténik a magyarországi cigányzenészek körében folytatott kutatás módszertani előkészítése, valamint a tervek között szerepel a Cigánynak lenni Magyarországon című, korábbi éves jelentéssorozat folytatása, bemutató a nevezett társadalmi-etnikai csoport előző évhez köthető legfontosabb eseményeit, tudományos értelemben is értékelhető társadalmi kérdéseit. A romák oktatásával kapcsolatos kérdések a pedagógiai szaksajtó tükrében című doktori kutatás keretében folytatódik a pedagógiai szaklapok 1978 és 1998 közötti, vonatkozó cikkeinek a tartalomelemzése. Az Etnopolitikai mobilizáció és roma pártok Magyarországon és Kelet-Közép-Európában című kutatás zárásaként elkészül az eredményeket összegző kötet kézírata. Folytatódik a Halmazottan a társadalom peremén - a roma LMBTQ közösség szemszögéből című kutatás is, és további kutatási tervek vannak a közösségi oldalak, az online médiatér és a romák médiareprezentációjáról, valamint a roma gyerekek örökbefogadásával foglalkozó blogirodalomról.

VI. Kisebbségi jogi-politikai kutatások

A MIME - Mobility, Integration and Multi-lingualism in Europe elnevezésű projekt (EU FP7) célja, hogy a politika számára jól felépített nyelvpolitikai stratégiákat határozzon meg. Az év folyamán a kutatók a mobilitás, a társadalmi befogadás, a többnyelvűség és a kisebbségi nyelvi jogok komplex viszonyrendszerét elemzik, többek között a Vajdaságban. A Kétoldalú szerződéses kapcsolatok és kisebbségvédelem Közép- és Délkelet-Európában című, induló OTKA kutatás célja annak feltérképezése, hogy milyen szerepet játszottak és játszanak a kétoldalú szerződések és a nemzetközi aktorok a kisebbségvédelmi normák és intézkedések kialakításában, a nemzeti kisebbségek helyzetének változásában, illetve hogyan értékelik az anyaországok, a honos államok és a nemzeti kisebbségek képviselőiben fellépő különböző szereplők a szomszédos kapcsolatok és a kisebbség-többség viszony alakulását. Az egyes perszonális kisebbségi autonómiák szerves részét képező választások főbb jellemzőit elemző A személyi elvű autonómiák belső dinamikája Közép- és Délkelet-Európában: öt ország összehasonlító elemzése című, az OTKA által támogatott kutatás keretében interjúk készítésre és további választási adatgyűjtésre kerül sor. Lezárul A kisebbségi nyelvi jogok a többnyelvű európai integrációban című, Bolyai-ösztöndíjas kutatás, valamint a Nemzetközi beavatkozás, az etnikai megosztás politikája és az állam működési zavarai Bosznia-Hercegovinában című doktori kutatás.

VII. A magyarországi nemzetiségek 20. századi történetét érintő kutatások

A magyarországi német szervezetek helyi és regionális szintű aktivitása 1924 és 1945 között című, az OTKA által támogatott projekt keretében lezárul a forrásfeltárás és digitalizálás, és megtörténik az adatbázis kialakítása. Hasonlóan, a Németek Magyarországon 1950-1990 című OTKA kutatás keretében az archívumi forrásfeltárás folytatása az év alapvető feladata. A „die helfte hier und die helfte zu hause” - a magyarországi németek története 1944-1953 című kutatás keretében befejeződnek a tervezett dokumentumgyűjteményhez kapcsolódó jegyzetelési munkálatok. Egy monográfia elkészítése a célja annak a kutatásnak, amely a

bevándorlás kérdésének helyét vizsgálja a magyarországi német szervezetek emlékezetpolitikai törekvéseiben 1920 és 1945 között.

VIII. A kárpát-medencei zsidóságra vonatkozó kutatások

A Zsidó oktatás és gyermekintézmények Magyarországon, 1945-1956 című Bolyai ösztöndíjas kutatás keretében a cél az eredmények összegzése és közreadása, egy-egy monográfia és forráskiadvány összeállítása. A hosszabb ideje folyó és jelentős elismertséget hozó, magyarországi zsidó temetők dokumentálása terén az év során folytatódik a budapesti Salgótarján utcai, illetve megkezdődik a Csörsz utcai orthodox és a balassagyarmati zsidó temetők sírfeliratainak a feldolgozása. A Rothschild Foundation által támogatott digitalizálási és feldolgozási projekt a Szegedi Zsidó Hitközség bő 200 éves iratanyagának digitalizálásának teszi lehetővé. A jiddis kultúra története Magyarországon című kutatás célja a jiddis nyelv mindennapos használatának jellegét feltárni művelődéstörténeti és történeti szociolingvisztikai szempontból a legkorábbi magyarországi szöveges emlékektől (15. század), eljutva egészen a mai magyarban fellelhető jiddis eredetű elemekig. További kutatások tárják fel a magyarországi jiddis színház és a Rumbach Sebestyén utcai zsinagóga történetét, a 19. századi általános magyar vallásfelekezeti viszonyok hatását a zsidó valláspártok (ortodoxia, neológia) kialakulására, valamint foglalkoznak a modern jiddis irodalom egyik klasszikusának, Y. L. Peretz munkásságával is.